

STO LET KLUBU ZA STAROU PRAHU (1900 - 2000)

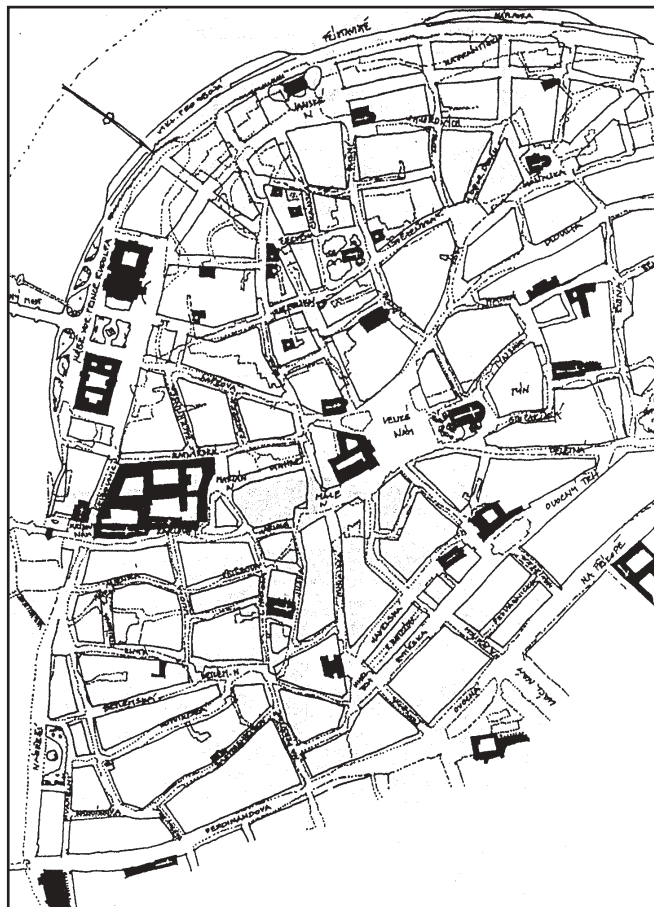
V průběhu 19. století procházela Praha jednou z nejvýznamnějších proměn. Kolem roku 1800 byla ve srovnání s mnoha hlavními evropskými metropolemi nevelkým provinciálním městem se zhruba 80 tisíci obyvatel, sevřeným ještě ze středověku dochovaným opevněním, které bylo po třicetileté válce posíleno okruhem mohutných cihelných bastionů. Za hradbami se rozkládala volná zemědělská krajina s vesnicemi, jednotlivými hospodářskými statky a usedlostmi.

O sto let později již byla Praha velkoměstskou aglomerací, která měla

spolu s nově vyrostlými předměstími přes půl milionu obyvatel. V roce 1866 rozhodl císař František Josef I. o zrušení pevnostní funkce Prahy a v roce 1875 se Na počťi začalo s bouráním hradeb. V roce 1886 byl

Obálka „Bestia triumphans“

Projekt „Finis Ghetto“

pro Prahu vydán nový stavební řád a zároveň byla vypsaná soutěž na asanační plán, který měl řešit přestavbu bývalého Židovského Města a značné části jeho okolí. Z pěti soutěžních návrhů zvítězil projekt podaný pod heslem „Finis Ghetto“, předpokládající zboření 600 budov v historickém

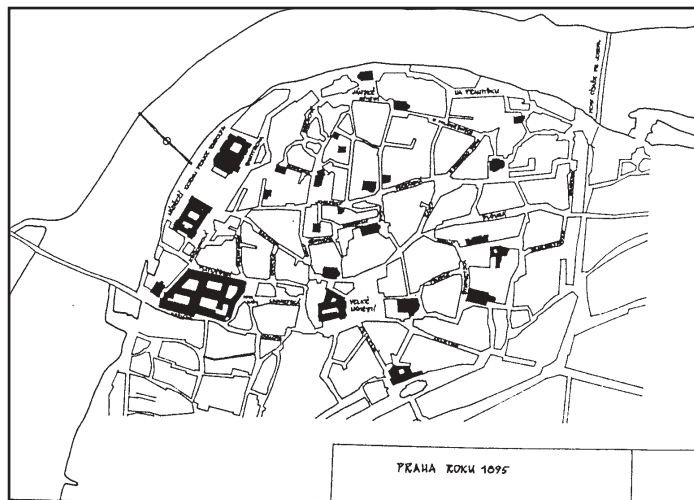
jádro Prahy. Na jeho základě byl vypracován asanační plán, schválený roku 1889.

Během této doby se předkládaly mnohé další návrhy, které měly podle tehdejších představ modernizovat městské centrum. Nejznámějším z nich je z roku 1887 návrh průlomu Starým Městem, který měl spojit Václavské a Staroměstské náměstí a dále pokračovat ve směru v té době ještě neexistující Pařížské třídy, mostem přes Vltavu a průkopem Letenské stráně až do Bubenče a Dejvic. Na takové projekty reagoval Svatopluk Čech ve svém „Novém epochálním výletu pana Broučka tentokrát do 15. století“, v němž se k nim velmi kriticky

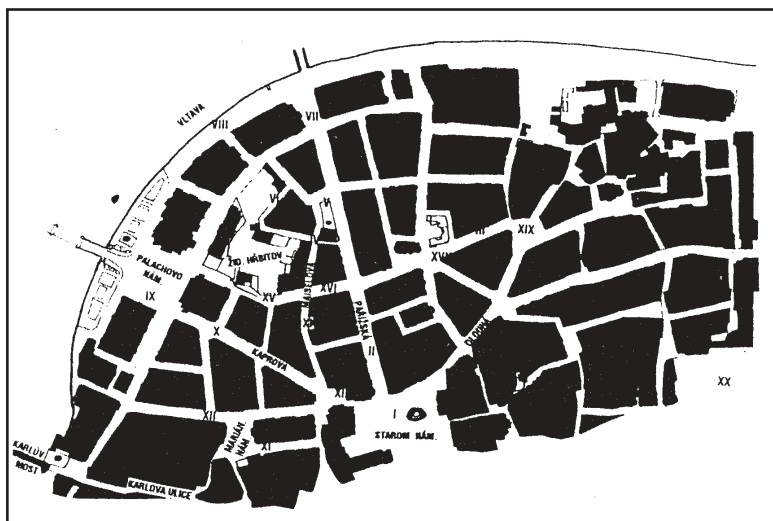
vyjádřil. Naopak časopis Zlatá Praha nalezl pro asanační plán jen slova chvály, protože „vyhovuje v plné míře podmínkám zdravotním a poměrně nejsnáze dá se provést...Teď potřebí pouze podnikavosti a čínoplné energie, aby co důmyslně sestrojeno na papíře, v nedaleké době na dobré jméno a slávu tohoto královského města provedeno bylo ve skutečnosti“.

Příprava asanačních zásahů dále pokračovala, v roce 1893 se podařilo získat souhlas císaře s asanačním zákonem a krátce poté se již začaly bourat první domy - a to jakoby záměrně v severní frontě Staroměstského náměstí. To pochopitelně vyvolalo odpor české kulturní veřejnosti, který vyvrcholil v roce 1896 manifestem „Českému lidu!“, otištěným v Národních listech. Již rok předtím se na městskou radu obrátili společným pamětním listem Spolek architektů a inženýrů a Umělecká beseda, navrhuující jiný postup obnovy pražského centra. Nejznámějším protestem proti asanaci bylo v roce 1897 vydání publikace „Bestia triumphans“, jejímž autorem byl Vilém Mrštík a pro kterou Zdeňka Braunerová nakreslila obálku. V dubnu 1899 se na Žofíně konala již druhá manifestační a protestní schůze, kterou svolal studentský komitét a kde bylo přijato programové prohlášení proti ničení historické Prahy.

Právě před 100 lety, v lednu roku 1900, se v budově Měšťanské besedy sešla ustavující valná hromada Klubu Za starou Prahu, připravená předními pražskými osobnostmi a studentským výborem. Předsedou byl zvolen prorektor pražského vysokého učení technického MUDr. Alfréd Slavík a místopředsedou Dr. Josef

Praha - Staré Město a Josefov v roce 1895

Praha - Staré Město a Josefov v roce 1895

Scheiner, starosta České obce sokolské, a arch. Bohumil Štěrba, jednatel Spolku stavitelů. Zároveň byla zvolena i tzv. „domácí rada“, mezi jejíž členy patřili mimo jiné V. Mrštík, Z. Braunerová, J. Herain a J. Herben. Od té doby v Klubu působili další významní čeští architekti a umělci historikové, jako byli zejména Z. Wirth, E. Poche, P. Janák, B. Hypšman, J. Koula, A. Kubiček, B. Kozák, E. Hruška a v současné době D. Líbal.

Klub Za starou Prahu začal okamžitě působit a zaujal již na svých prvních schůzích stanovisko k vedení tramvaje přes Karlův most, stavbě ozubené dráhy Nerudovou ulicí, průlomů mezi Staroměstským a Václavským náměstím, otevření ústí Dlouhé třídy do Staroměstského náměstí a průlomů Karmelitské ulice do Malostranského náměstí.

To jsou jen některá z témat, připomenutých výstavou ke stému výročí založení Klubu Za starou Prahu, uspořádanou v Muzeu hl. města Prahy, a také publikací, vydanou s podporou Ministerstva kultury ČR a Magistrátu hl. m. Prahy. Výstava a publikace tak zaznamenávají především sto let vývoje

Prahy, její architektury a urbanismu. Nalezneme tu odborně zajímavou dokumentaci k mnoha důležitým pražským stavebním záměrům. Je to například ve 30. letech uvažované umístění státní galerie na Kampě, obnova válkou zničených Emauz a jejich okolí, akce na záchranu Braunova domu na Novém Městě, regulace Vltavy v městském centru nebo návrhy regulačních zásahů na Malé Straně. Z nejnovější doby je to nevhodné využití staroměstského kostela sv. Michala, stavba neforemného Business Centra v těsném sousedství rotundy sv. Longina na Novém Městě ve Štěpánské ulici, zboření Ringhofferovy továrny a problematické nové projekty na Smíchově, stavba nové dominanty na Můstku nebo další osud kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky, již nenapravitelně zasaženém novostavbou Hypobanky.

Sté výročí vzniku Klubu Za starou Prahu spadá do doby, kdy se znovu Praha ocitá ve vývojové fázi, která jí přináší nový rozmach, avšak vždy - jak to bývá v takovém případě - i mnohá ohrožení. V posledním desetiletí se jistě v Praze a zvláště v jejím centru mnoho nového postavilo. Jsou to budovy, které mají většinou dobrý standard dispozičního řešení i stavebního provedení. Méně přesvědčivé je však jejich architektonické řešení a urbanistické začlenění. Zdá se, že to nebude o nic lepší u většiny staveb, které dále vyrůstají a projektují se.

Proto má připomenutí činnosti Klubu Za starou Prahu svou aktuálnost a lze si jen přát, aby právě v současné době našel dostatek sil a podpory.

Jiří Hruza